

estudis de Filologia, mancats aleshores de prou demanda. Crec que el sentit de mantenir-los, a part de les necessitats d'aquests pocs estudiants que adesiara els reclamen, rau en el fet que en el camp de la recerca els docents s'haurien d'acostar màximament a la seva pròpia realitat circumdant per fer-ne capir la importància social. I en això, Sotelo és un mestre de prestigi i referència inexcusable, que ha remat anys d'esforços incalculables a fi d'investigar no només les contribucions castellanques de diversos escriptors i intel·lectuals de la cultura catalana, sinó també la vinculació de diferents figures del món castellà amb Catalunya. D'acord amb ell, la literatura espanyola no es pot explicar sense entendre els avatars i peripècies de la cultura catalana, pel capital importantíssim que aporta al conjunt d'Espanya. I viceversa. □

Oportunitat de resintonitzar

Adolfo Carratalà

Reset RTVV

Col·lectiu Ricard Blasco (Josep Lluís Gómez Mompart, Toni Mollà, Mònica Parreño, Manuel S. Jardí i Rafael Xambó) 140 pp., 2014, Benicarló, Onada Edicions

No sempre és possible gaudir de segones oportunitats. Per això, diuen, cal aprofitar-les quan la vida ens en regala una.

Probablement no siga la segona, perquè almenys n'hi ha hagut tantes com canvis de govern a la Generalitat Valenciana, però sembla indiscutible que l'actual panorama i, especialment, el que es pot dibuixar dins de pocs mesos, planteja una oportunitat sense parió per a la ràdio i la televisió públiques valencianes. Els autors de *Reset RTVV*, molt conscients d'això –no pareix casualitat que la idea que ens trobem davant una ocasió excepcional estiga molt destacada tant al primer com a l'últim capítol del llibre–, volen aportar el seu granet d'arena per tal que no es deixi passar aquesta conjuntura. I ho fan sota el paraigües d'un nom, el de Ricard Blasco, amb el qual han volgut identificar el seu col·lectiu. Aquest reconeixement a la figura del primer i millor investigador de la comunicació al País Valencià no és una mera targeta de presentació, sinó que indica tota una declaració d'intencions. Al llarg del llibre es fa palès el compromís dels seus responsables amb l'estudi de la comunicació des del seu vincle i estima per la societat valenciana i també pels valors progressistes, tots ells principis d'igual manera recognoscibles en la trajectòria i producció intel·lectual de Blasco, víctima d'un oblit inexplicable.

Precisament per a impedir que siguen oblidades les circumstàncies i els responsables que han arrossegat la ciutadania valenciana a aquest penós escenari, bona part de *Reset RTVV* es dedica a revisar i apuntar quins han sigut els factors i desencadenants que han generat la insòlita i inadmissible situació en què ens trobem els valencians: no tenir cap mitjà de comunicació públic en llengua pròpia, ser els únics europeus «que no disposen de mitjans públics de comunicació en una de les dues llengües oficials al seu territori» (p. 85). Així doncs,

la lluita contra l'oblit de qui són els causants d'aquest panorama culturalment i mediàticament desolador és un dels principals fonaments de l'anàlisi reflexiva que vertebrava els cinc capítols del llibre. Un treball que, tot i que es nodreix d'un examen rigorós i d'una observació diacrònica i minuciosa de la situació, no deixa d'estar esguitat de certa indignació que els autors ni poden ni volen dissimular i que resulta comprensible si ens fixem en els currículums dels responsables de l'obra: tots ells, ciutadans valencians i compromesos amb la comunicació del país, ja siga analitzant-la i investigant-la des de l'acadèmia (com és el cas de Josep Lluís Gómez Mompart, catedràtic de Periodisme; Mònica Parreño, doctora en Filosofia o Rafael Xambó, professor de Sociologia) o compaginant el seu quefer a les aules amb l'exercici professional dins d'RTVV fins al seu tancament en 2013 (com observem en la trajectòria dels altres dos autors, el professor i escriptor Toni Mollà i el periodista i també docent Manuel S. Jardí).

Els cinc aconsegueixen coordinar de manera excel·lent els seus respectius interessos i especialitats dins de l'estudi de la comunicació pública per acabar presentant-nos un resultat altament homogeni on els segells personals queden pràcticament esborrats. En aquest treball en col·laboració, els lectors poden trobar un recorregut explicatiu que els mostra per què s'ha arribat a l'actual escenari, què té aquest de dolent, quin seria l'ideal i, finalment, per què i com es pot revertir la situació.

L'aportació més extensa de *Reset RTVV*, vora 40 pàgines, es dedica a presentar un aclaridor i comprensiu repàs de quina és la gestió que s'ha fet de les polítiques de comunicació al País Valencià durant les

darreres tres dècades: des de l'assumpció de competències en aquest camp recollides a l'article 37 de l'Estatut d'Autonomia de 1982 fins al cessament de les emissions de la ràdio i la televisió valencianes al novembre de 2013, sense oblidar episodis tan vergonyosos com ara l'aposta per un model televisiu sotmès a criteris únicament comercials sota l'administració del PSPV o les concessions de TDT locals i autonòmiques aprovades pel govern del PP d'acord amb criteris ideològics i que, posteriorment, anul·là el Tribunal Suprem.

Com a resultat d'aquestes polítiques, l'estructura mediàtica amb què el País Valencià ha encetat el segle XXI no pot plantejar més febleses: escasses empreses comunicatives autòctones, foment de la producció i difusió de continguts en valencià inexistents, percentatges d'audiència impropis d'una societat moderna... Ho comprovem gràcies a una rigorosa i detalla radiografia que ens ofereix una documentada aproximació a aquests trets diferenciadors del mercat comunicatiu valencià, una tasca que no ha hagut de ser gens fàcil per als autors, a causa de la denunciada absència d'organismes i institucions encarregats de l'elaboració d'informes i estudis sobre quin és l'estat real del camp periodístic a terres valencianes. Sense conèixer l'entorn, és impossible actuar sobre ell i, potser, això explica que aqueix evident desinterès dels responsables polítics a impulsar aquests necessaris agents. Siga com siga, els autors han fet tot el possible per esmenar aquesta manca de recursos i, a partir de la cerca i consulta de molts documents i treballs, aconsegueixen oferir dades i més dades amb les quals il·lustrar els diferents aspectes abordats al llarg de la seua anàlisi (des de la gestió econòmica

d'RTVV fins a les audiències de la premsa i els mitjans audiovisuals o els usos d'Internet que fan els valencians).

L'amarga sensació que pot deixar l'observació de la circumstància en què es troba l'ecosistema comunicatiu més pròxim queda compensada amb una magnífica argumentació precedent sobre els motius pels quals la comunicació pública ha de funcionar avui com un factor central i clau en qualsevol societat que es considere avançada i estiga clarament compromesa amb el benestar dels seus ciutadans. El missatge mai serà suficientment repetit i, per tant, s'agraeix que *Reset RTVV* torne a subratllar-lo: la comunicació pública de qualitat és un dret dels individus i, conseqüentment, la seua reivindicació ha d'estar al mateix nivell que la de la demanda d'una educació, una sanitat i uns serveis socials que garantisquen plenament l'exercici de les llibertats fonamentals. El benestar comunicatiu ha de ser entès, en definitiva, com «el quart pilar de l'estat del benestar» (p. 13). I no es tracta d'una reclamació que es base únicament en un posicionament ideològic. Al llibre, aquesta sentència forma part d'una exhaustiva revisió de la recerca desenvolupada en aspectes claus d'aquest camp, com ara els drets dels receptors, les funcions que ha de complir la televisió pública o les característiques que identifiquen el periodisme d'excel·lència.

Aquesta anàlisi més teòrica, però, adquireix tot el seu sentit quan es tradueix en un discurs que insisteix a protegir la comunicació mediàtica a la qual tenen dret els ciutadans valencians, sentit últim i articulador de l'obra: «aquest és un llibre de defensa de la RTV pública» (p. 12). Efectivament, la fonamentació intel·lectual i científica de

per què salvaguardar els mitjans públics, i l'anàlisi del context comunicatiu present i de les causes que l'han generat, es completen amb un missatge defensor del paper que ha de tenir RTVV al País Valencià, que es concreta en una proposta de futur, en un *reset* que els autors consideren necessari i urgent, probablement els dos adjectius que més es repeteixen al llarg del volum. Aquest full de ruta permet indicar les passes que s'han de donar per complir amb l'objectiu que funciona com a subtítol del llibre: «per unes polítiques de comunicació al servei de la societat».

És per això que a moltes pàgines de *Reset RTVV* podem identificar un caràcter notòriament prescriptiu. Els membres del Col·lectiu Ricard Blasco s'esforcen a desenvolupar certes pautes i indicar alguns suggeriments que s'adrecen principalment al camp de la radiotelevisió pública, però no només. Els autors, sabedors que les esferes públiques de la comunicació i la cultura impliquen altres àmbits i agents, també es permeten assenyalar algunes idees que haurien de tenir-se en compte, per exemple, en la redefinició del sistema escolar valencià o en les polítiques i plantejaments empresarials que han d'afectar a les indústries culturals de titularitat privada. Tot i així, són la ràdio i la televisió públiques les que centralitzen la major part de les propostes i recomanacions. Especialment la segona, la qual cosa continua demostrant la seua preponderància des del punt de vista polític i social, malgrat les noves tendències i pràctiques culturals.

Les iniciatives que trobem al llarg del llibre són de tot tipus i de diferent abast, en una evident voluntat d'arribar als diferents nivells que determinen i es veuen afectats

per la gestió de l'audiovisual públic. Des de com assegurar una narrativa de qualitat per a les notícies de radiotelevisió, fins al número de canals que hauria de tenir el nou mitjà (tres: generalista, informatiu i experimental) o els organismes de control (Consell de l'Audiovisual Valencià, Defensor/a de l'Audiència...) que haurien d'assegurar l'excel·lència dels continguts, sense oblidar un aspecte tan delicat com és la política de recursos humans; és a dir, com caldria fer la selecció dels treballadors que conformarien la plantilla del nou ens (qüestió que, tot i que no queda resolta per complet, els autors no volen esquivar, indicant, per exemple, que haver passat per un procés d'oposició pública hauria de ser, en principi, garantia per tornar a ser contractat).

La materialització de totes aquestes propostes necessita del concurs de diversos actors i, per això, és continua en tota l'obra la interpel·lació als agents que es trobarien implicats en la posada en marxa de la nova radiotelevisió valenciana: els actors civils, els econòmics i, de manera destacada, els actors polítics. Els autors són plenament conscients que, tot i que no és suficient per si mateixa, la participació i complicitat dels líders polítics amb representació parlamentària serà clau en el procés. I sobre aquesta confiança que els representants de la ciutadania sabran dur a terme el seu paper com exigeixen les circumstàncies si arriba l'oportunitat desitjada, se sosté en bona mesura el conjunt de suggeriments.

El Col·lectiu Ricard Blasco es mostra convençut que la gestió dels recursos públics desenvolupada en els darrers anys no permet «concebre una altra sortida a aquesta situació que no siga la d'un canvi polític» (p. 85) i s'expressa confiat en el «compro-

mís adquirit pels partits i les coalicions de l'esquerra» (p. 105). D'aquesta manera, des de *Reset RTVV* es defensa amb claredat la intervenció de la política en la configuració del sistema audiovisual, però d'una manera radicalment distinta a com s'ha produït al llarg de la història de la radiotelevisió valenciana: ara hauria de situar-se allunyada del control partidista i del tot supeditada als interessos generals de la societat. I, recordem que aquest canvi, per a ser integral, haurà d'anar de la mà d'altres transformacions de les quals la nova radiotelevisió pública hauria de ser alhora causa i efecte, contribuint a la construcció d'un nou país i d'un model econòmic ben diferent al que ha dominat a les terres valencianes en els últims temps. A partir de maig de 2015 serà possible avaluar si es dona o no la resposta esperada i tantes vegades reclamada als distints capítols.

De moment, amb el seu relat, *Reset RTVV* també busca participar en aquest canvi mitjançant l'activació de la ciutadania, que és qui finalment ha d'iniciar qualsevol tipus de transformació. La lectura de l'obra ofereix una aproximació divulgativa que fa ús de nombrosos recursos i estratègies per tal de fer comprendre sense dificultats que, per exemple, igual que passa amb els hospitals públics, també la radiotelevisió pública genera beneficis socials i econòmics o que, de la mateixa manera que la política fiscal ha de garantir el ingressos necessaris per a mantenir les pensions, també és precís que la radiotelevisió tinga assegurat el pressupost necessari per a poder exercir eficaçment les seues funcions. Aquest exercici de comprensió implica, a vegades, endinsar-se en fets miserables, de dura lectura, que deixen una trista imatge en blanc i negre de com ha funcionat una televisió

en ple segle XXI. Així ocorre, per exemple, quan toca parlar dels drames personals que també formen part d'aquesta història, molt especialment els que ens expliquen les greus dificultats que han patit molts dels treballadors i treballadores de l'ens (abusos sexuals, venjances laborals, desplaçaments injustificats del lloc de treball...), i també dels col·lectius, que han afectat tant a la professió (veure com la manipulació determinava la producció de continguts o comprovar la marginació a la qual es veia reduïda l'aportació del teixit industrial de l'audiovisual valencià) com a la ciutadania (víctima d'un malbaratament i un exercici de desinformació intolerables). Episodis que haurien d'esdevenir, com indiquen els autors, «un malson del passat» (p. 85) gràcies a l'inici d'una prometedora nova etapa.

Per això, el lector pot trobar emocions contraposades durant la lectura d'aquesta obra, que genera indignació i esperança a parts iguals. Així, irrita comprovar que el procés de degeneració al qual s'ha sotmès RTVV ha descansat sobre múltiples mentides, estratègies, fal·làcies i falsos mites que, afortunadament, el llibre intenta desmuntar, com ara la degradació d'allò públic fins a presentar-ho com a insostenible, l'aplicació del factor de la proximitat entès únicament com la cobertura de festes i esdeveniments folklòrics, la previsió en la llei de comitès que haurien d'assegurar la participació social però que mai s'han arribat a formalitzar, o la contradicció que s'amaga darrere de l'obstaculització de la circulació del senyal de TV3 per polítics que es presenten com a liberals. Com a part d'aqueix ànim de desvelar tot el que ha ocorregut en aquests anys, s'ha d'entendre també que els autors no s'ho pensen dues

vegades a l'hora d'indicar sense objeccions qui han sigut els vertaders responsables de la desfeta a RTVV, un exercici que, malgrat implicar tant polítics socialistes com populars, es concentra sobretot en aquests últims alhora que, amb justícia, recorda que no tots els treballadors callaren i miraren cap a un altre costat davant les pràctiques de desinformació i censura, i recuperen amb encert informes de periodistes de la casa que denunciaven la situació ja en 1997.

Una exposició raonada i, també, valenta. Només així es pot promoure l'acció col·lectiva de fer *reset*, un moviment indispensable per al qual en sobren els motius: la cohesió territorial i social del país, l'afermament de la identitat, l'atorgament a la informació d'un valor sociocultural, el seu potencial democratitzador i educador, el seu paper com a motor econòmic... Tota lluita –i aquesta, repetim, ho és– que vulga resultar reeixida no s'enceta sense una bona planificació estratègica prèvia. I això és el que, en definitiva, tenim ací. Conjuntament amb les enriquidores reflexions sobre conceptes clau (desinformació, control polític de la comunicació, censura, marc legislatiu, indústries culturals, funcions socials dels mitjans...) i les raons per a il·lusionar-se i creure en un escenari pròxim i ben diferent, el que atorga sentit a *Reset RTVV* és un bon conjunt de directrius basades en criteris acadèmics, professionals i, sobretot, cívics, que garanteixen que la reactivació de la senyal de l'RTVV permeta, aquesta vegada sí, sintonitzar per fi amb els desitjos i les necessitats de la plural i moderna societat valenciana. □